

No. 93 Rs. 4.00

KANNAGI

ADAPTED FROM THE FAMOUS TAMIL EPI
SILAPPADIKARAM

कण्णगिर्गृहिणीषु शिरोमणिः पातिव्रत्यस्य दृष्टान्तः। इलाङ्गविति
 श्रमणेन रचिते सिलप्पदिकारमिति महाकाव्ये तस्याः कथोल्लेखिता।
 चेरराजवंशे लब्धजन्मः सः। अस्याः कथाया गृहस्य नूपुरं रङ्गमञ्चस्य
 नूपुरं प्रासादस्य नूपुरमिति त्रयाणां मध्ये सङ्घर्षणमुल्लेखितम्।
 दुर्भाग्यवशात् कण्णगेः भर्ता माधवीनाम्ना नर्तकीं प्रत्याकृष्टः। तत्
 पश्चात् केनचिद् राज्ञा कृतेनान्यायेन मारितः। तस्य कथा
 दक्षिणभारतस्य प्राचीननगरत्रये चित्रीकृता। पूम्पुहारे बाल्यं,
 मधुरानगरे तस्या देहान्त्यं, तथा वञ्जीनगरे देवीरूपेण पूजनीयत्वम्।
 अस्मिन् महाकाव्ये कविना तत्कालीनसमाजस्य सजीवचित्रं
 प्रस्तुतम्। तत्कालं भवनानां, मन्दिराणां, नौनिवेशानां,
 विपणिस्थलानां, नगरचतुरश्रमाणां, न्यायव्यवस्थाया,
 नाट्यशास्त्रस्य, सङ्गीतशास्त्रस्य, वाद्ययन्त्राणां च व्याख्यानं
 समीचीनतया कृतम्। उत्तमकथानकेन रचितमिदं काव्यं
 तमिलवाङ्मयस्य शिरोमणिरसति।

इलङ्गोमहाकवेस्तस्याजरामरमहाकाव्यस्य स्मारकरूपेण
 तमिलनाडुसर्वकारेण कावेरीपट्टने सिलप्पथिकारम्कलैकूदमिति
 सप्तकुट्टिमाभिः प्राचीनद्राविडशैल्यापि निर्मिता शोभनीया
 चित्रप्रदर्शन्युद्धाटिता। तस्यां प्रदर्शन्यां पाषाणक्षदनेषु कथेयं
 चित्ररूपेण वर्णिता।

AMAR CHITRA KATHA means good reading.
 Over 300 titles are now on sale.

© IBH Publishers Pvt. Ltd., Bombay 400 026.
 All rights reserved.

Published by H.G. Mirchandani for IBH Publishers Pvt. Ltd., 22, Bhulabhai
 Desai Road, Bombay 400 026 and printed by him at IBH Printers, Marol Naka,
 Mathuradas Vissanji Road, Andheri (East), Bombay 400 059.

Editor : Anant Pai Script: Lalitha Raghupathi Illustrations: Varnam

KANNAGI

चोलराज्ये वसतो वणिक्कुटुम्बस्य पुत्र्याः शान्ताया मनोहर्याः
कण्णगेश्व विवाहो रूपवता कोवलनेन सह महता वैभवेन सम्पन्नः ।

अपरेद्युः

कण्णगे! नदीतटे विहारार्थं
गच्छाव वा?

यथा भवानिच्छति

नहि। यथा त्वमिच्छसि।
तदेव समीचिनम्।

अग्रिममासे

कण्णगे श्रूयताम्।
मया लक्षरूप्यकमितो
व्यापारः कृतः।

नूनं नदीतटे गृहं
क्रीतुं शक्यते किल?

विना त्वामीदृशं सौभाग्यं शक्यते वा?
तस्मादेव नवगृहस्य स्वमीनि
भविष्यसि।

किं भवतो
मातापितरौ
त्यक्ष्यावः?

एकवर्षपर्यन्तं तीर्थयात्रार्थमुद्युक्तौ
किल? गृहमिदं पिधास्यावः।

एवं सति नवगृहं
स्वर्गवत् करिष्यामि

वर्षत्रयानन्तरं, वसन्तोत्सवे -

अद्य माधवी नृत्यति।
सात्यंतसुन्दरीत्युच्यते।

मद्भार्यासमा
सुन्दरी वा?

किन्तु यदा कोवलनेन माधव्या नृत्यं दृष्टम् -

सत्यम्! सुन्दर्येव

एकवारमपि पत्युर्
दृष्टिर्नापसृता

कीदृश्युत्तमा
नर्तकी!

परिपूर्णैव!
शैली परिपूर्णा!

भवत्या नृत्यमद्भुतमेव। सर्वकारेणोपहारोऽयं
दीयते। कृपया स्वीकरोतु।

अपिच स्वयं मम कण्ठहारमुपहारत्वेन
ददामि।

मम सौभाग्यमेव, राजन्!

कोवलनो व्याकुलो
जातः। कण्ठागिर्
मौनमुद्रयासीत्।
तौ स्वगृहं प्रतिनिवृत्तौ।

तां विस्मर्तुमशक्यते।
एकान्ते मिलितव्या।
किन्तु कथम्? कुत्र?

अग्रिमे दिने -

कूनि! मरकतकण्ठहारमिमं
स्वीकुरु। तं क्रीतुं यः
कोऽप्यधिकतमं मूल्यं
व्ययीकरोति
स एव माधवीं लब्धुमर्हति।

मां विश्वसितु।
अवश्यं रूपवन्तं
धनिकं चेष्ट्यामि।

यः कोऽपि माधव्याः
कण्ठहारं क्रेष्यति
स एव तस्याः स्वामी
भवितुमर्हति।

तां लब्धुं
तावदेवावश्यकं वा?
अवश्यं क्रेष्यामि।

सुवर्णसहस्रं दीयतां युवक!

ददामि भोः! ततः
परं मूल्यमपि।

केषांचन मासानामनन्तरं

एकदिवसं यावदपि
त्वत्तो वियोगं
सोढुमशक्यम्।

भवता कृतया
स्नेहधनवृष्टिना
हर्षोल्लसे निमग्नाहम्।

कण्णगिर्दुःखितैव।
नितरामश्रूणि मुञ्चति।

कोवलन ईदृशीं
पतिव्रतां
नार्हति।

सो वराकस्तस्याः सर्वाण्याभरणानि
धनं च नीतवान्।

किञ्चित् खादतु!
बुभुक्षिता किल?

कस्य कृते मे जीवनम्।
कोवलनस्तु कदापीह
नागच्छति।

आगमिष्यत्यपि
चेदपगमयतु।
सो भवती
नार्हति।

एवं मा वद।
मम पतिर्मम
भगवानेव।

वर्षाणि गतानि। प्रेमभावे मग्ना
माधवी स्ववृत्तिविषये निरुत्साहं
प्रदर्शयन्त्यासीत्।

पुत्रि! सिद्धा नासि वा?
बहिः समूहं पश्य।
तव कृत आक्रोशं कुर्वन्तः।

नर्तितुं मनोदशा
नास्त्येव।

मनोदशा भवतु वा न।
त्वया नर्तव्यमेव।

एकदा माधवी कोवलनस्य कृते गायन्त्यासीत् -

इहाहमुपविष्टः।
किन्तु लुप्तस्य प्रियस्य विषये
गायन्ती सा? अन्यं समरति
किम्?

पूर्णतया तस्य मोहभङ्गं जातम्। अन्त्ये तां त्यक्तवान्।

केवलं साधारणी नर्तकी सा।
मूर्खत्वेन मनस्यनुरागभावं
पालितं, सर्वं धनं दत्तमपि।

तस्मिन् काले तस्य गृहाद् बहिः कण्णगिः सख्या सह
सम्भाषणं कुर्वन्त्यस्ति

सो मम पार्श्वे प्रतिनिवृत्तः,
किन्तु नूतनदेशं प्रति नीतवान्। तथा
लुप्तो जातः। एवं स्वप्ने दृष्टं मया

चिन्ता मास्तु!
देव्यां पार्वत्यां विश्वासं
स्थापय। त्वां रक्षिष्यति।

तत्क्षणे -

देवि! स्वाम्यागच्छति।
दुःखी दृश्यते।

कण्णगिरन्तो धावित्वा पतिं
निरीक्षमाणासीत्। यदा स
आगतः -

कण्णगे! मूर्खत्वेन त्वां
त्यक्तवानहम्।

पुनः कदाप्येव तवोपेक्षां
न करिष्यामि।

इदं सर्वं देव्याः पार्वत्या
अनुग्रहमेव।

तत् पश्चात्

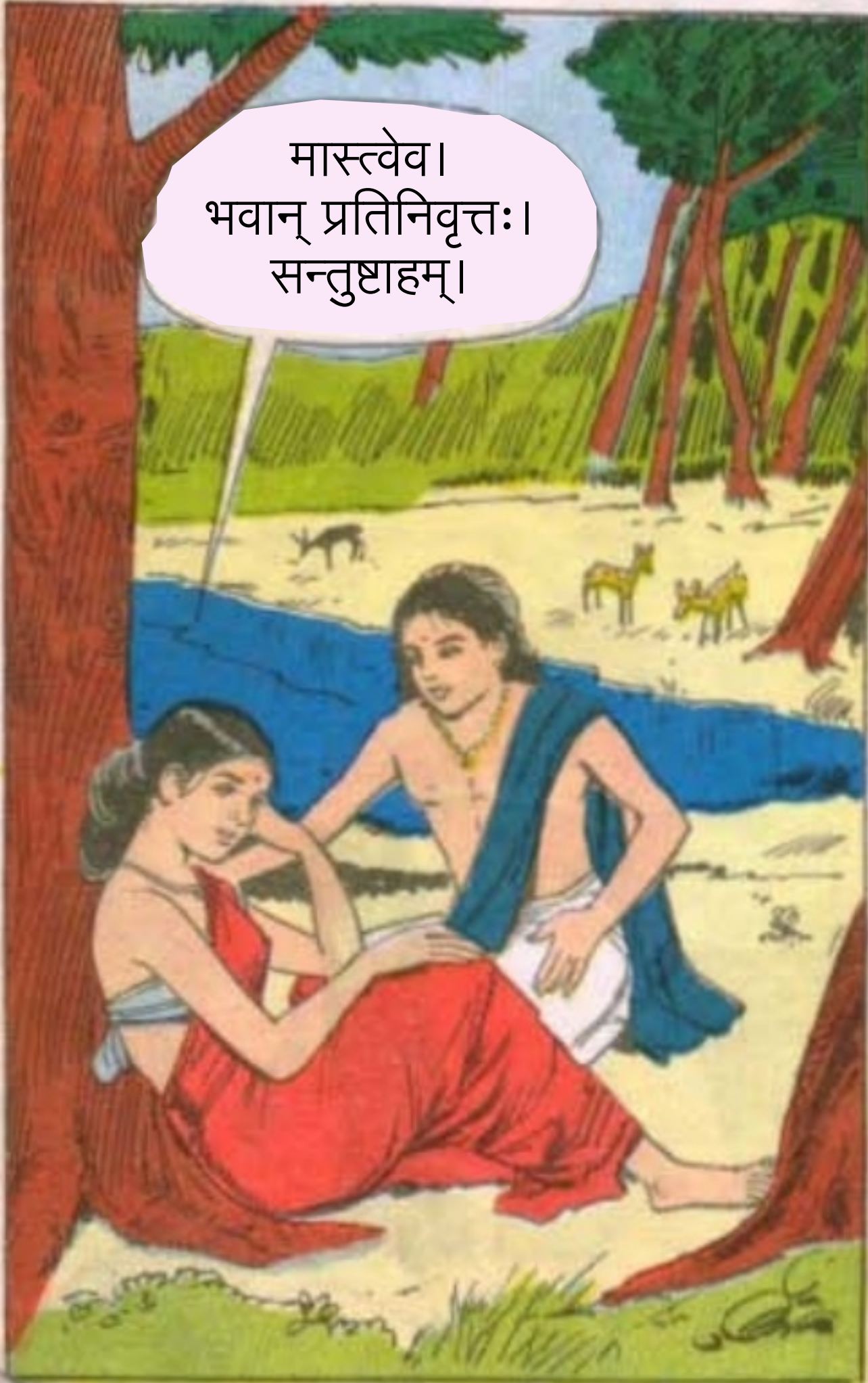
किञ्चिद् धनमावश्यकम्।
व्यापारस्य
पुनःस्थापनार्थम्।

हे नाथ! इदानीमपि मम पार्श्वे मम
नुपूरमस्ति। ममान्तिमाभूषणम्।
तं विक्रीणातु।

मधुरानगरस्य विपणिष्वधिकं मूल्यं
लब्धुं शक्यते। तत्र गच्छाव।

यथा भवानिच्छति।
भवान् सम्यक् जानाति।

अग्रिमदिने प्रातः शीघ्रमुथाय मधुरानगरं प्रत्युद्युक्तौ। सायङ्काले -

अग्रिमप्रभाते -

आगच्छ कण्णगे।
समीपे मन्दिरमस्ति। तत्र देवीं
प्रार्थयाव।

मन्दिरे

पूजा समाप्ता वा?

नहि! नूनमेवारभते।

द्रष्टव्या! दैवज्ञा!

सा दैवोन्मादावस्थायां
गतैव!

कोवलनः कण्णगिश्च नमस्कर्तुमग्रे गतवन्तौ।
अकस्मादेव -

त्वां लक्ष्मीकृत्य संकेतं करोति।
किं वदेदेव?

त्वमेव पाण्ड्यमण्डले
देवीष्वेका भविष्यति।

कोवलनः प्रसन्नः किन्तु कण्णगेर्मनसि भीतिरासीत्। दृष्टं स्वप्नं स्मृतम्।

किमर्थं भीतिः?
साक्षाद् देवी
त्वामाशिषानुगृहीतवती।

हे नाथ! मम भविष्यत्तो
भीतिरस्ति।

उज्ज्वलं भविष्यं
भविष्यति।
आगच्छ, मधुरानगरं
शीघ्रं गन्तव्यम्।

मधुरानगरे -

कियद् विशालं नगरमेव।
भ्रान्तिमनुभवामि।

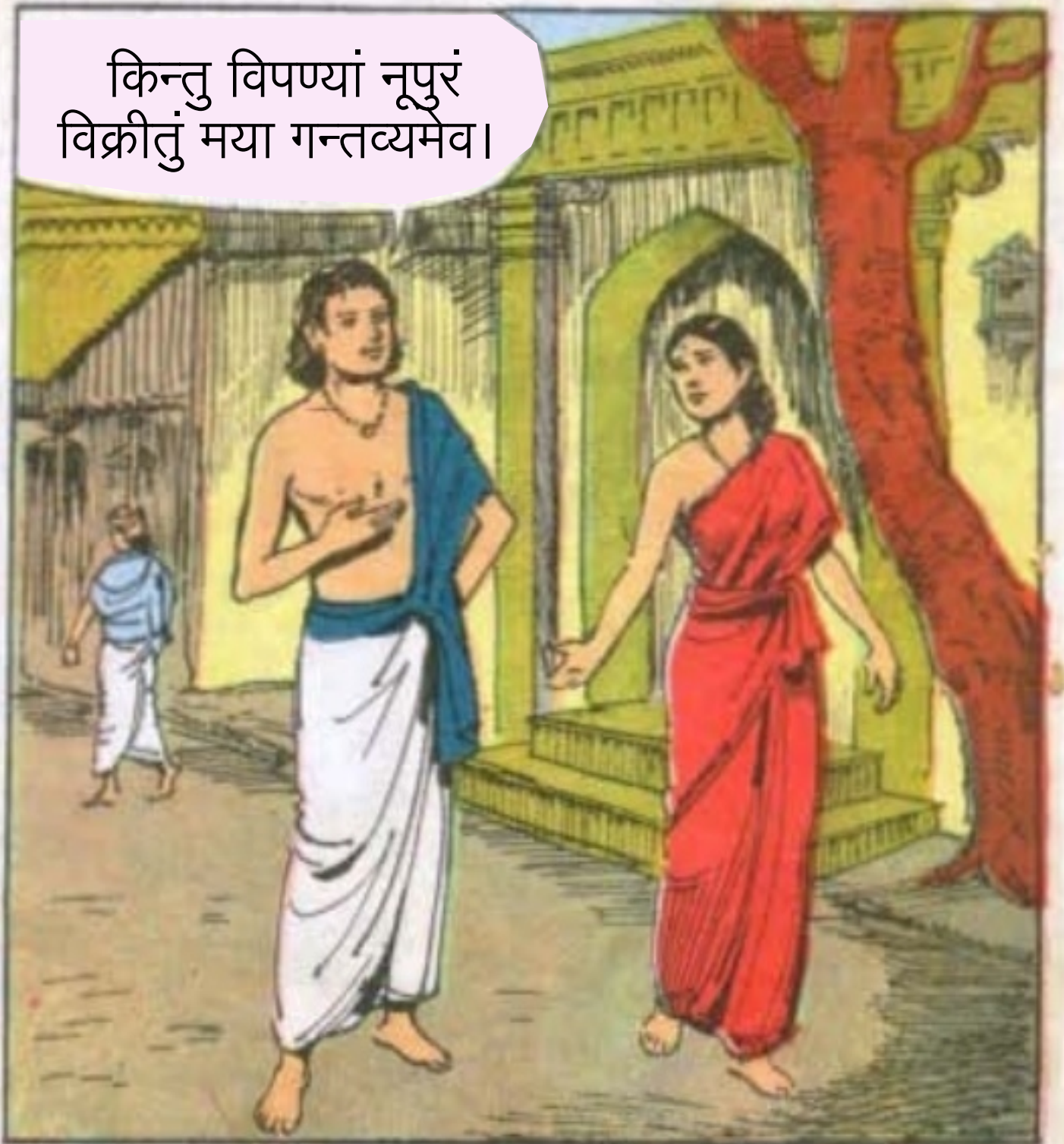
अत्यधिकं भीतिस्तव। आगच्छ,
केचन सज्जना अन्वेष्टव्या
ये तव पालनं कर्तुं शक्यते।

कृपया मां त्यक्त्वा मा गच्छतु।

किन्तु विपण्यां नूपुरं
विक्रीतुं मया गन्तव्यमेव।

दयालु इव भास्यमानं कञ्चन दम्पतिमुपेतवान्।

महोदय मम नाम कोवलनः। नगरमिदं मयापरिचितम्।
भवतोः साहाय्यमाथित्यं
प्रार्थिते।

मदलनोऽस्मि। मद्वृहे भवतोः
स्वागतम्।

सर्वे मदलनस्य गृहं प्रति प्रस्थिताः।

हे नाथ! मां न त्यजतु।
मम भयमासीत्।

कुतः कण्णगे? तौ
सज्जनावेव।
त्वां रक्षिष्यतः।

भवतोर्वृत्तान्तस्य
चर्चा श्वो भवेत्।
नूनं विश्रान्तिः
स्वीकर्तव्या।

मम कृतज्ञतां वितरामि महोदय।
मद्भार्या श्रान्तैव।

अग्रिमदिने -

एवं जातं वा? अस्तु।
राज्ञः समीपे गत्वा
साहाय्यं याचयतु।

विपण्यां किञ्चित्
कार्यमस्ति महोदय।
कार्यसमाप्तेरनन्तरं
गमिष्यामि।

शीघ्रमेव प्रतिनिवर्ते कण्णगे

मम भीतिश्चिन्ता चास्ति
नाथ। भगवान् भवन्तं
रक्षतु।

महोदय स्वर्णकारः
कुत्रान्वेषुं शक्यते?

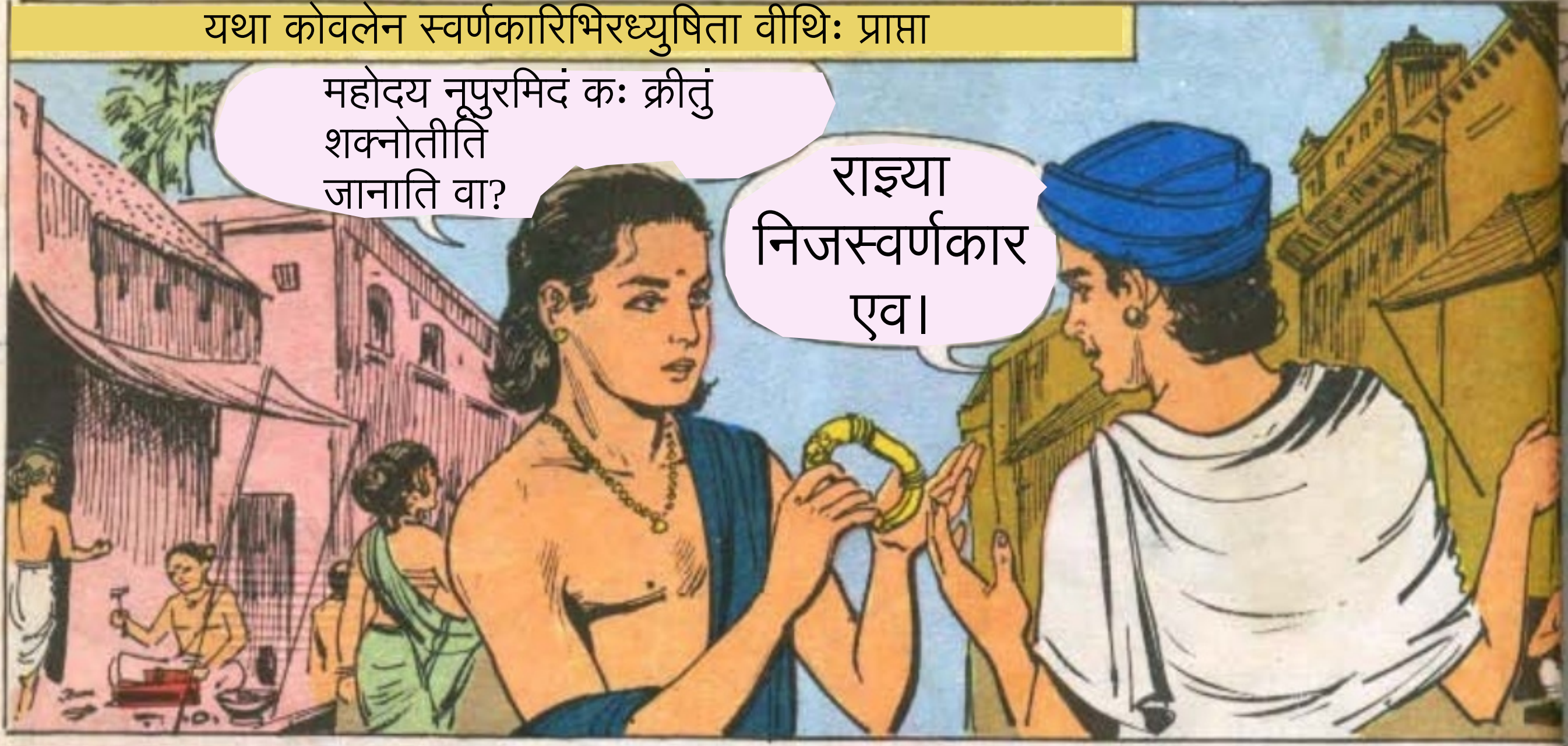
मैलद्वयपरिमितं दूरमृजुं
गच्छतु। ततो तद्वीथिः
प्राप्स्यते
यत्र स्वर्णकारा वसन्ति कार्यं
कुर्वन्ति च।

तेन नरेण सङ्केतितां दिशं
प्रति प्रस्थितः कोवलनः।

यथा कोवलेन स्वर्णकारिभिरध्युषिता वीथिः प्राप्ता

महोदय नूपुरमिदं कः क्रीतुं
शक्नोतीति
जानाति वा?

राज्ञ्या
निजस्वर्णकार
एव।

इदं नूपुरं
विक्रीतुमिच्छामि।

सुन्दरमेव।

राज्ञ्या नूपुरस्य प्रतिरूपमिव दृश्यते। मद्भार्या तं
चिरकालालब्धुमिच्छन्त्येव।

कृपयात्रैव प्रतिक्षां
करोतु। तस्य
मूल्याकलनं
करिष्यामि।

राज्ञ्या नूपुरं भार्यायै दास्यामि।
इदं तु राज्ञ्यै दास्यामि।
अपरिचितोऽयं चोरयितुं प्रयतते
स्मेति वदिष्यामि।

तस्योपरि दृष्टिं
स्थापय।

किमर्थमियानुत्साहः
स्वामिन्।

तेन राज्या नूपुरं चोरितमिति मम
शङ्कास्ति। राज्ञे निवेदितुं
गमिष्यामि।

अद्य मम भाग्यं
जागृतमेव। किन्तु महत्पापं
कृतं मया। तेन किम्?

नूपुरं प्रत्यर्पितं मया, यद्धि मम गृहे सुरक्षितं नास्ति।
कश्चिच्चोरश्चोरयितुं प्रयतितवान् किन्तु मया गृहीतः सः।
नूपुरं प्रत्यानीतम्।

बहु समीचिनम्। चोरस्य
शिरश्छिद्यताम्।

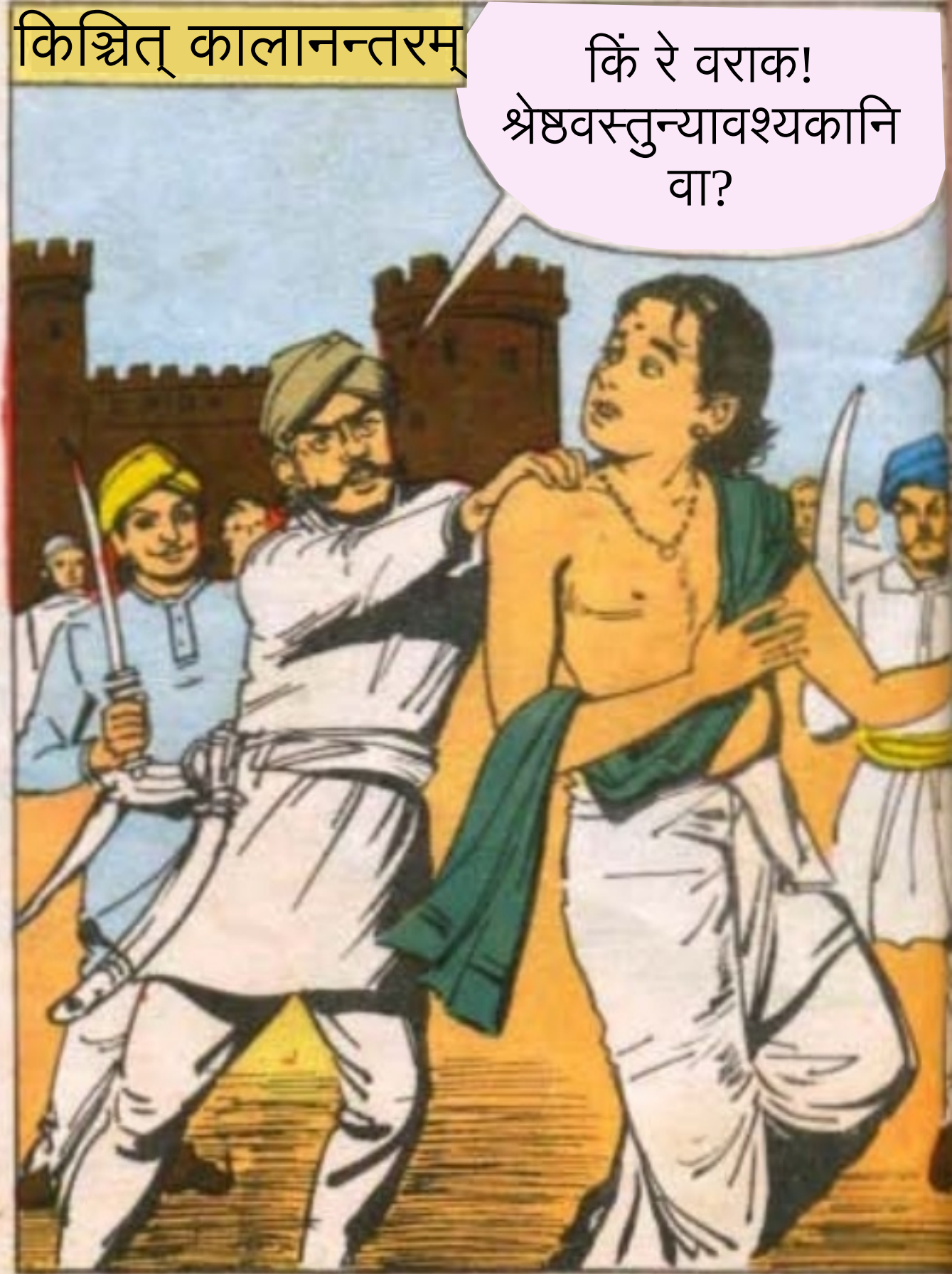

वीथ्याम्

किञ्चित् कालानन्तरम्

किं रे वराक!
श्रेष्ठवस्तुन्यावश्यकानि
वा?

चोर इव न भाति सः।
किमर्थं चौर्यं कृतम्।

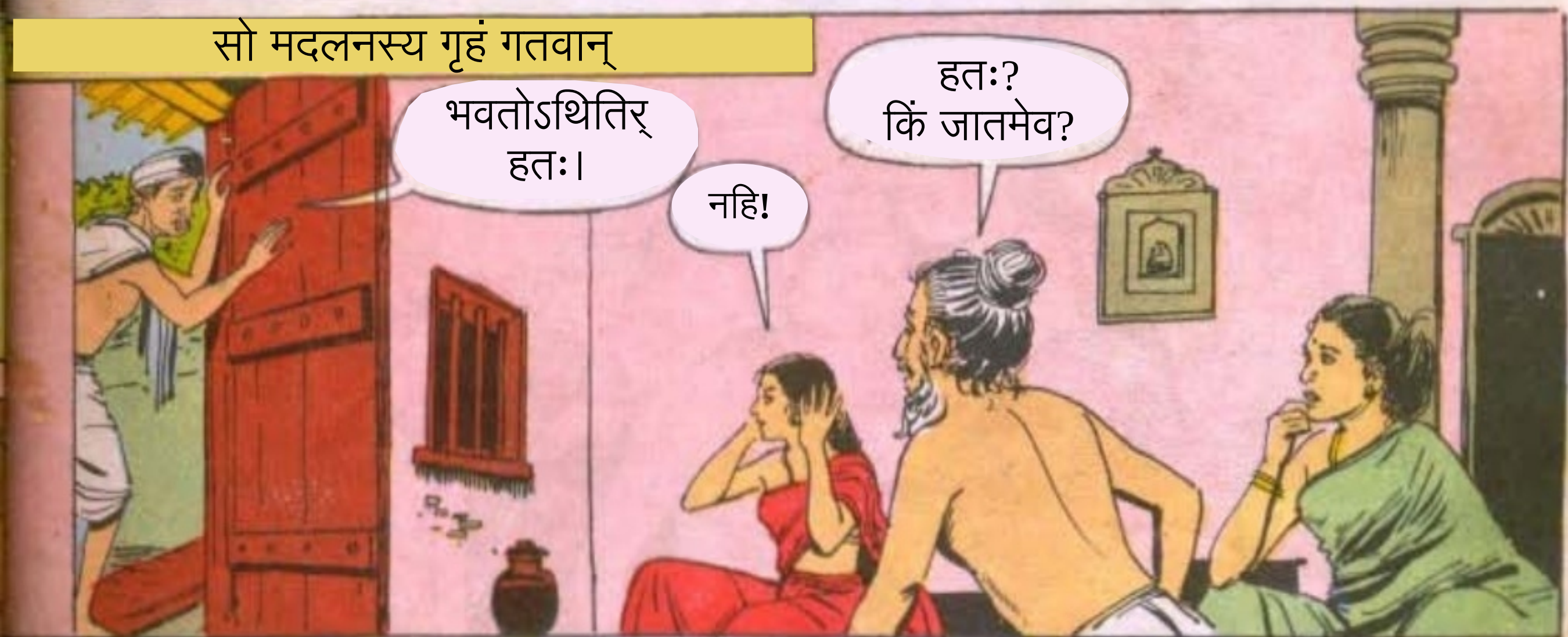
मदलनस्याथितिर्स्ति
किल? शीघ्रमेव
निविदितव्यम्।

सो मदलनस्य गृहं गतवान्

भवतोऽथितिर्
हतः।

नहि!

हतः?
किं जातमेव?

तस्य शिरश्छिन्नं जातम्।
राजाज्ञासीत्। तेन राज्या नूपुरं
चोरितम्।

नैव। अशक्यम्।

हन्त! कण्णगिर्मूर्छा
गता।

दयालोर्दम्पतेः
साहाय्येन
कण्णगिर्
जागृता।

मम पतिश्चोर इति?
राजोन्मत्तो वा?

यदि पत्रीव्रताहं तर्हि मम भर्ता मया सह
वदिष्यति यदा मां द्रक्ष्यति।

विपणिस्थले कोवलनस्य शवस्य पार्श्वे कण्णगिरुपविष्टवती।

चमत्कारममिदम्।

छिन्नस्य शिरसः
शवेन
योजनं जातम्।

मया सह वदतु
नाथ।

कोवलन
उक्तवान्

कण्णगे! किमर्थं विषादः?
शीघ्रमेव मया सह मेलनं भविष्यति।

तदा तस्य मरणं जातम्।

भवतां राजा हन्तक एव।
कोवलनो निर्दोष इति मम
नूपुरमिदं सिद्धं करिष्यति।

जनसमूहो राजप्रासादं प्रति
गच्छन्ती कण्णगिमनुसरति स्म

कीदृशी पवित्रा स्त्री?

तस्याः पतिः कदापि
चोरो न भवेत्।

राज्येऽस्मिन् विद्वांसो वा पतिव्रता
वा न विद्यन्ते किम्?
कथं मम पतिं न रक्षितवन्तः?

तथा प्रासादद्वारं तथा प्राप्तम्।

राज्ञः समीपे गत्वा तस्मै
निवेदयतु यन्नार्येका
न्यायं वाञ्छति। अन्यायेन तस्याः पतिर्हतः।

कण्णगिः प्रकोपेनाग्रेसरति स्म।

अस्मद्राज्ञा महान्
दोषः कृतः

देवा भवत्सु सर्वेषु
कोपिष्यन्ति।

न्यायोऽपेक्षितः।

राजन्! काचित् कुलीनागता।
तयोक्तं यत् तस्याः
पतिरन्यानेन मारितः।

तामन्तः प्रेषय। न्यायं
करोमि। सा का?

चोलराज्यादागताहम्।
तद्राज्यस्याच्युतन्यायव्यवस्थाभिन्ना।
किन्त्वत्र न्यायोऽज्ञात
इति भाति।

मम निर्दोषो भर्ता केवलं नूपुरं विक्रीतुं प्रयत्नमकरोत्।
केनचिच् "चोरः स" इत्युक्तं तदा भवतान्यायेन तस्य
शिरश्छेदनमादिष्टम्।

ओ हो! त्वमेव चोरस्य पत्नी।
पश्य! तेनेदं चोरितम्।
राज्ञ्या नूपुरम्। यस्यान्तो मुत्यानि विद्यन्ते।

मम नूपुरं स्वर्णेन
कृतम्। तस्यान्तो
मणयो विद्यन्ते।
इदमेव
द्वयस्यान्यतरम्।

कण्णगिना राज्ञो गृहीतं नूपुरं भङ्गं कृतम्। मणयो भूमौ पतिताः।

हा हन्त! अहं महत्पापं
कृतवान्।
मृत्युना हि मम
प्रायश्चित्तम्।

स्वापराधाच्छोकविकलो
राजा मृतः पतितः।

पत्युर्मरणानतरं सत्याः
कथं जीवनम्। पतिमनुसरामि।

किन्तु कण्णगेः प्रकोपशमनं न
जातम्। प्रासादद्वारं प्राप्तवती।

यदि निर्दोषस्य पतिव्रताहं तर्हि
दोषपूर्णं नगरमिदं मम
प्रकोपाग्निना
भस्मीभवेत्।

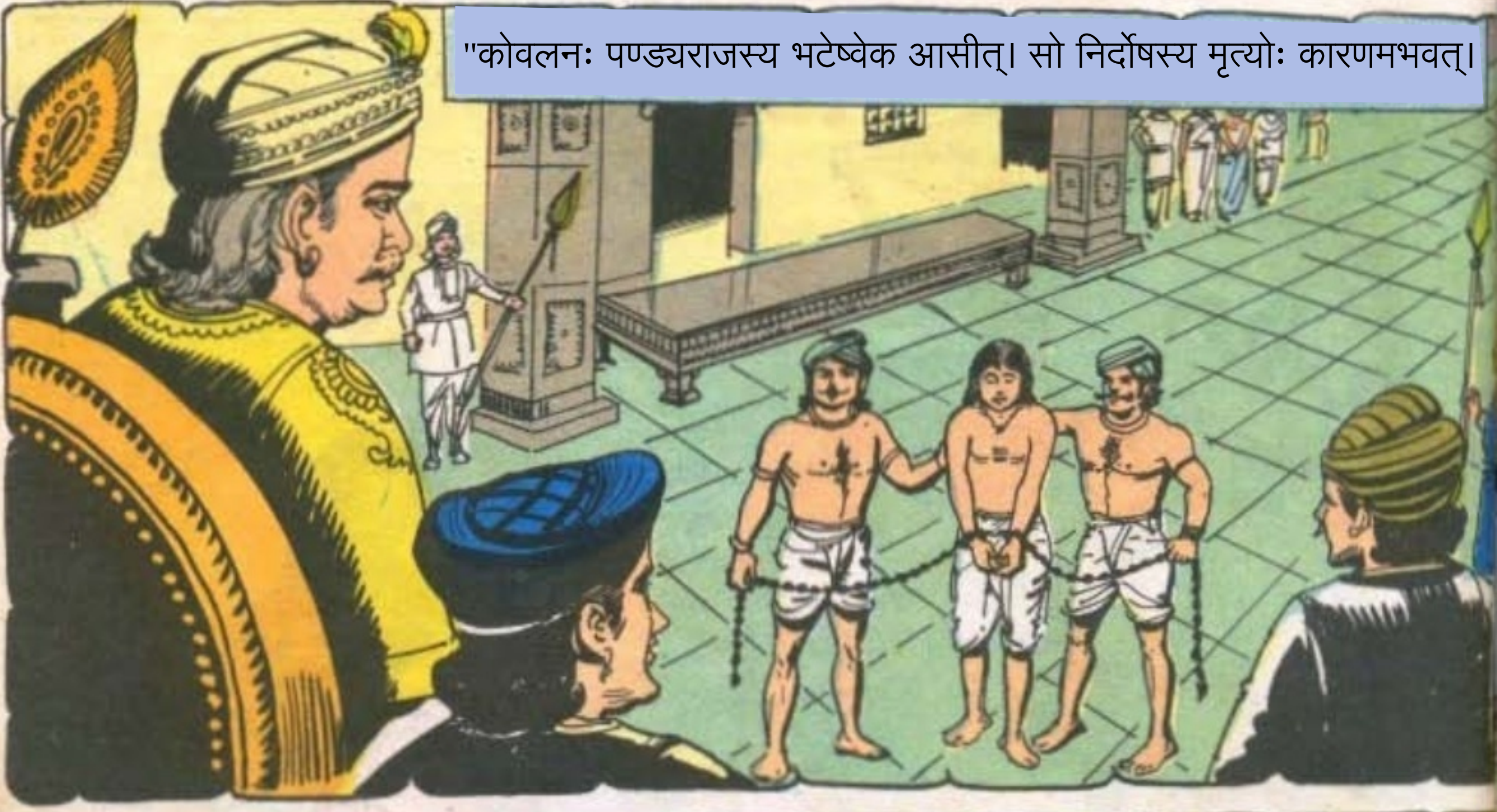

किन्तु वृद्धा बालाश्च
रक्ष्यन्ताम्।

"कोवलनः पण्ड्यराजस्य भटेष्वेक आसीत्। सो निर्दोषस्य मृत्योः कारणमभवत्।

"निर्दोषस्य पत्नी शापं दत्तवती।"

निर्दोषस्यास्य पतिव्रताहं चेन्
नूनं यादृशीं पीडामनुभवावः स्वयमेव
तादृशीमनुभविष्यथः

कण्णगिरिवगतवती।

आशिषानुगृह्णातु, देवि।
शापादावा विमोचयतु।

पतिना स्वर्गमारोक्ष्यसि।
सोऽवतीर्य त्वां नेष्यति।
मधुरानगरस्य पुनर्निर्माणं
भविष्यति।

यथा देव्या प्रतिज्ञातं कोवलनोऽवतीर्णवान्।
पक्षाभ्यां युक्ते दिव्यरथ
उपविष्टवान्।

कण्णगे नूनमावां
पार्थिवजीवनाद्विमुक्तौ।

वर्षाणां पश्चाद्भन्दिराणि कण्णगिं देवीरूपेण पूजयितुं निर्मितान्यासन्।
अद्यतनकालेऽपि तां जनाः पूजयन्ति।

